

Izglītības un zinātnes
ministrija

Apkopojums par Latvijas Republikas pašvaldību aptauju darba ar jaunatni jomā 2021. gadā

Rīga, 2022

Izglītības un zinātnes ministrija (turpmāk – ministrija) ir veikusi visu 43 Latvijas pašvaldību aptauju par darbu ar jaunatni jautājumiem 2021. gadā. Aptaujas anketā kopā tika ietverti 48 jautājumi, tajā skaitā par pašvaldību jaunatnes politikas plānošanu, par pašvaldībās pieejamo finansējumu jaunatnes jomai, par pašvaldībās darbā ar jaunatni iesaistītajām personām, par pašvaldībām nepieciešamā atbalsta veidiem darbu ar jaunatni īstenošanai, par pašvaldību un nevalstisko organizāciju sadarbību jaunatnes jomā, par Covid-19 pandēmijas ietekmi uz pašvaldībām darbu ar jaunatni jomā, par pašvaldību iestāžu/struktūru un citu darbu jaunatni īstenošanā sadarbību, par darbu ar jaunatni īstenošanas formām, par digitālo darbu ar jaunatni un par pašvaldību darbu un atbalstu jauniešiem ar ierobežotām iespējām un citi jautājumi. Apkopojumā iekļauti darbu ar jaunatni vispārīgi raksturojošie jautājumi un to atbilžu analīze, kas sekmē jomas izpratni un kalpo par pamatu rīcībpolitiku izstrādei darbu ar jaunatni jomas attīstībai vietējā līmenī.

Apkopojot un analizējot pašvaldību sniegtās atbildes, **ir secināms, ka:**

1. lielākoties pašvaldībās ir izveidotas sistēmas un mehānismi jauniešu viedokļu un vajadzību apzināšanai, piemēram, aptauju, diskusiju, sociālo tīklu monitoringa un citā veidā, un informācija tiek apkopota gan katru gadu (23), gan lielākajā daļā pašvaldību (40) ne retāk kā reizi 2-3 gados;

2. pusei no aptaujāto pašvaldību (21) ir atsevišķs, spēkā esošs jaunatnes politikas attīstības plānošanas dokuments un lielākajai daļai pašvaldību (34) jaunatnes politikas jautājumi ir noteikti citos pašvaldības plānošanas dokumentos;

3. lielākajā daļā pašvaldību (41) ir nodrošināts pašvaldības ikgadējais finansējums darbu ar jaunatni jomas algu, infrastruktūras un citu līdzvērtīgu izmaksu segšanai un kopējais pašvaldībās atvēlētais un piesaistītais finansējuma apjoms 2021. gadā bija aptuveni EUR 5 050 957,54;

4. pilnas slodzes un nepilnas slodzes nodarbināto jaunatnes lietu speciālistu kopskaits ir 128 personas, pilnas slodzes un nepilnas slodzes nodarbināto jaunatnes darbinieku kopskaits ir 176 personas un kopējo darbu ar jaunatni veicēju skaitu izdalot uz visu jauniešu skaitu uz vienu personu Latvijā ir aptuveni 764 jaunieši;

5. pašvaldības aptaujā izceļ prioritārās jomas, kurās būtu nepieciešams metodisks un informatīvs atbalsts, piemēram, „mobilais darbs ar jaunatni”, „stratēģiska darbu ar jaunatni plānošana un attīstība pašvaldībā”, „starpinstitūciju sadarbības ieviešana, nodrošināšana”, kā arī darbu ar jaunatni jomā visu iesaistīto pušu informatīvās sadarbības stiprināšana un citas jomas;

6. pašvaldības deleģē nevalstiskajām organizācijām noteiktas darbu ar jaunatni funkcijas, piemēram, vietējā un ārvalstu finansējuma projektu sagatavošana un īstenošana, jauniešu centru/māju uzturēšana un attīstīšana, darbs ar NEET jauniešiem u.c.;

7. Covid-19 pandēmija ir ietekmējusi gandrīz visas pašvaldības darbu ar jaunatni jomā, taču neskatoties uz to, pašvaldības ir spējušas pielāgoties jaunajiem apstākļiem, meklējot jaunus risinājumus un pieejas darbā ar jauniešiem, stiprinot jauniešu psihoemocionālo veselību;

8. lielākā daļa pašvaldību (25) norādīja, ka darbu ar jaunatni jautājumi ir iekļauti citās struktūras ietvaros, 17 gadījumos darbam ar jaunatni ir izveidota atsevišķa iestāde un 13 gadījumos – ir izveidota atsevišķa struktūrvienība;

9. lielākā daļa pašvaldību, īstenojot darbu ar jaunatni 2021. gadā, ir sadarbojušās ar citām konkrētās pašvaldības iestādēm/struktūrām/struktūrvienībām, vietējām valsts institūcijām, nevalstiskajām organizācijām un uzņēmējiem, lai sasniegtu izvirzītos mērķus un sekmētu kvalitatīvākus rezultātus;

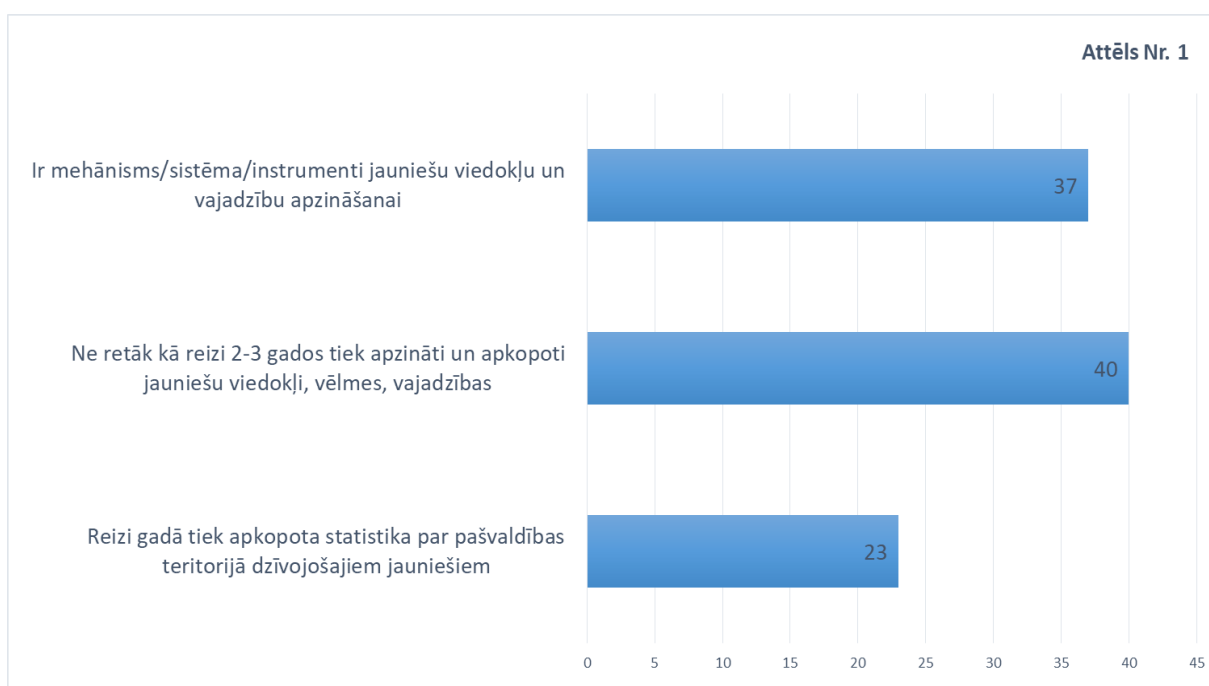
10. lielākā daļa pašvaldību īstenojušas klātienē (39) un digitālā darbu ar jaunatni (36) aktivitātes 2021. gadā, nodrošinot komunikāciju ar jauniešiem sociālajos tīklos, organizējot dažādus tiešsaistes pasākumus, sekmējot jauniešu līdzdalību brīvprātīgajā darbā un dalību starptautiskajos projektos, kā arī veicot darbu ar jauniešiem ar ierobežotām iespējām, izkristalizējot tās jauniešu ar ierobežotām iespējām grupas, kurām atbalsts tiek nodrošināts, piemēram, „jaunieši, kuri saskaras ar izglītības problēmām” (33), „jaunieši, kuri nonākuši

nelabvēlīgu ekonomisko apstākļu ietekmē” (32), „jaunieši NEET situācijā” (28) un tādas grupas, kurām būtu nepieciešams lielāks atbalsts, piemēram, „jaunieši, kuri tiek pakļauti diskriminācijai dzimuma vai seksuālās orientācijas dēļ” (30), „jaunieši, kuri ir jaunie un/vai vientuļie vecāki” (30), „jaunieši, kuriem ir zemas sociālās prasmes vai kuriem ir novērota antisociāla uzvedība” (29);

11. Latvijā 2021. gadā kopumā darbojās 179 jauniešu centri – 168 pašvaldību un 11 nevalstisko organizāciju dibinātie un uzturētie jauniešu centri.

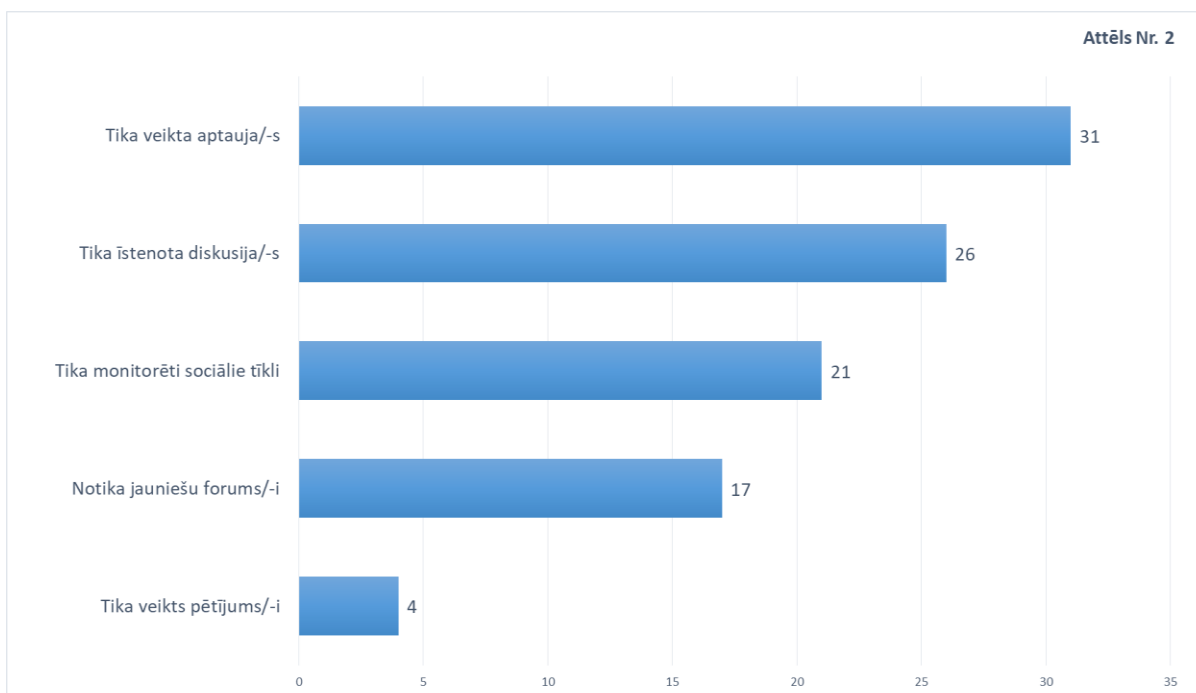
Par pašvaldību jaunatnes politikas plānošanu

Uz jautājumu: „*Vai Jūsu pašvaldībā ir mehānisms/sistēma/instrumenti jauniešu viedokļu un vajadzību apzināšanai?*” 37 no 43 pašvaldībām atbildēja apstiprinoši, tādējādi ir secināms, ka lielākoties pašvaldības ir nodrošinājušas tādu pasākumu un instrumentu kopumu, kas palīdz veidot tiešu un nepastarpinātu, uz jauniešu vajadzībām balstītu darbu ar jaunatni sistēmu vietējā līmenī. Uz jautājumu par to, vai pašvaldība ik gadu apkopo statistiku par pašvaldības teritorijā dzīvojošajiem jauniešiem, 23 pašvaldības atbildējušas apstiprinoši, kā arī pašvaldības 40 gadījumos apkopo informāciju par jauniešu vajadzībām ne retāk kā reizi 2-3 gados, tādējādi ir secināms, ka, neskatoties uz to, ka ikgadēju statistiku par jauniešiem iegūst mazāks skaits pašvaldību, tomēr lielākais skaits pašvaldību iegūst informāciju par jauniešu vajadzībām ne retāk kā reizi 2-3 gados (sk. Attēls Nr. 1).

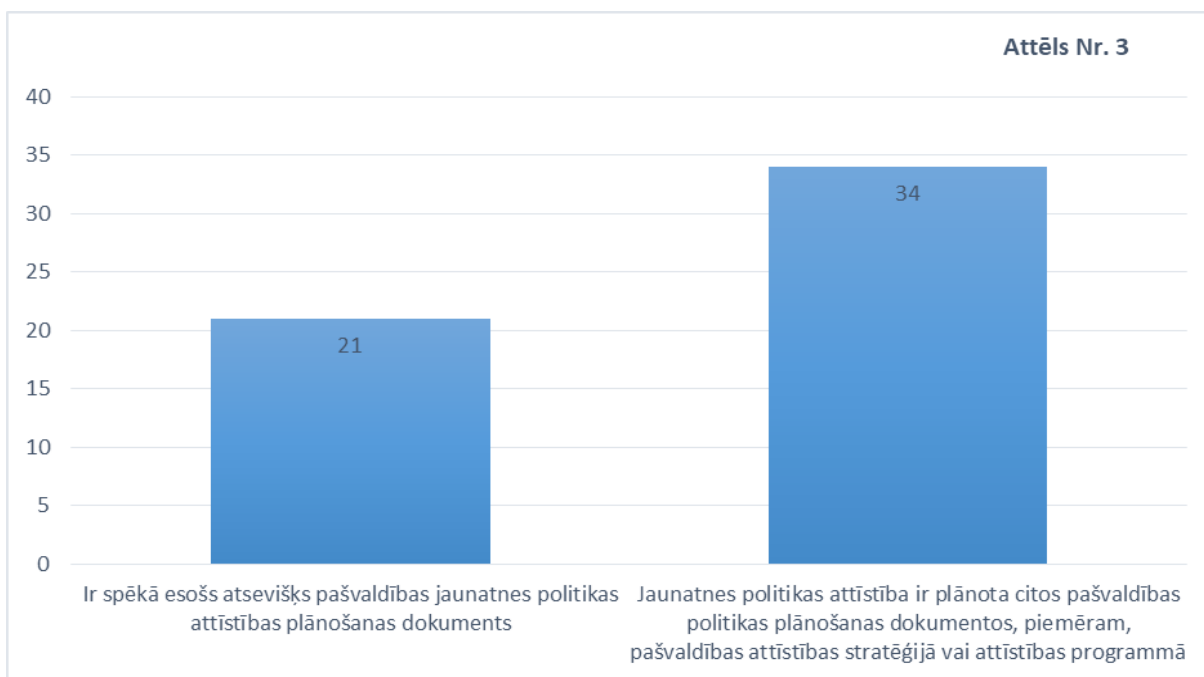
Uz jautājumu: „*Vai 2021. gada laikā notika pasākumi, lai apzinātu jauniešu vajadzības, vēlmēs, vērtējumus?*” biežākās metodes jauniešu vajadzību apzināšanai ir bijušas aptaujas, diskusijas un sociālo tīklu monitorings – atbilstoši 31 pašvaldība atzīmējusi apstiprināšanu, 26 pašvaldības atbildējušas pozitīvi par diskusiju organizēšanu un 21 pašvaldība apstiprinājusi par sociālo tīklu monitoringu. Mazāk populāras metodes pašvaldībās ir forumi un pētījumi – atbilstoši 17 pašvaldības atbildējušas pozitīvi par forumu organizēšanu, 4 pašvaldības norādījušas apstiprinoši par pētījumu veikšanu. Kopumā 38 pašvaldību gadījumā jauniešu vajadzību apzināšana ir veikta. Papildus norādītajām atbildēm vienas pašvaldības gadījumā tika īstenots programmas Erasmus+ Jaunatnes dialoga projekts, kura mērķis bija pēc administratīvi teritoriālās reformas sniegt iespēju jauniešiem tiešā un nepastarpinātā veidā izteikt savu viedokli lēmumu pieņemējiem par turpmākajiem risinājumiem un iespējām jaunajā pašvaldībā. Citas pašvaldības norādīja, ka tika nodrošināts

nepārtraukts Jaunatnes konsultatīvās komisijas darbs (sk. Attēls Nr. 2).

Uz jautājumu: „*Vai Jūsu pašvaldībā reizi gadā tiek veikts darbs ar jaunatni progresa izvērtējums un noteiktas prioritātes nākamajam gadam?*” lielākā daļa pašvaldību – 31 atbildēja apstiprinoši. Pozitīvi vērtējams, ka lielākā daļa aptaujāto pašvaldību veic ikgadējo progresa novērtējumu, lai saprastu darba ar jaunatni jomas vājās un stiprās puses, izdarītu secinājumus un noteiktu prioritātes turpmākajam darbam. Turpmākā darba ar jaunatni kvalitātes uzlabošanai vietējā līmenī būtu jāveicina, lai visas pašvaldības katru gadu veiktu šādu progresa izvērtējumu. To iespējams veicināt, piemēram, ministrijai konsultējot pašvaldības individuāli un šo uzdevumu kā prioritāru nosakot ikgadējā Jaunatnes politikas valsts programmas atklātajā projektā konkursā pašvaldībām.

Uz jautājumiem: „*Vai Jūsu pašvaldībā ir spēkā esošs atsevišķs pašvaldības jaunatnes politikas attīstības plānošanas dokuments?*” un „*Vai Jūsu pašvaldībā Jaunatnes politikas attīstība ir plānota citos pašvaldības politikas plānošanas dokumentos, piemēram, pašvaldības attīstības stratēģijā vai attīstības programmā?*” pirmā jautājuma gadījumā 21 pašvaldība apgalvo, ka tā ir izstrādājusi un tās rīcībā ir spēkā esošs atsevišķs pašvaldības jaunatnes politikas attīstības plānošanas dokuments un otrā jautājuma gadījumā 34 pašvaldības apgalvo, ka jaunatnes politikas attīstība ir plānota citos pašvaldības politikas plānošanas dokumentos. **Aplūkojot detalizētāk pašvaldību atbildes, redzams, ka 2021. gadā 3 pašvaldību gadījumos nebija atsevišķa plānošanas dokumenta jaunatnes jomā un jaunatnes joma nebija iekļauta citos pašvaldības politikas plānošanas dokumentos.** Analizējot abu jautājumu sniegtās atbildes, secināms, ka, lai gan tikai pusei no pašvaldībām ir atsevišķs, spēkā esošs jaunatnes politikas attīstības plānošanas dokuments, lielākajai daļai no pašvaldībām jaunatnes politikas jautājumi ir noteikti citos pašvaldības plānošanas dokumentos, kas liecina, ka kopumā pašvaldības apzinās, ka jaunatnes politikas jautājumu noteikšana plānošanas dokumentos ir gan juridiski, gan faktiski nozīmīga, lai spētu sistemātiski attīstīt darba ar jaunatni jomu vietējā līmenī. Turpmākās sadarbības rezultātā starp ministriju, valsts institūcijām un pašvaldībām ir jāveicina, lai katrā no pašvaldībām atsevišķā plānošanas dokumentā vai kādā no apstiprinātajiem plānošanas dokumentiem, tiktu definēti un apstiprināti jaunatnes politikas jautājumi, kas tieši skar konkrētās pašvaldības jauniešu vajadzības, risinātu jauniešu problēmas un sekmētu ilgtspējīgu darbu ar jaunatni sistēmas attīstību vietējā līmenī (sk. Attēls Nr. 3).

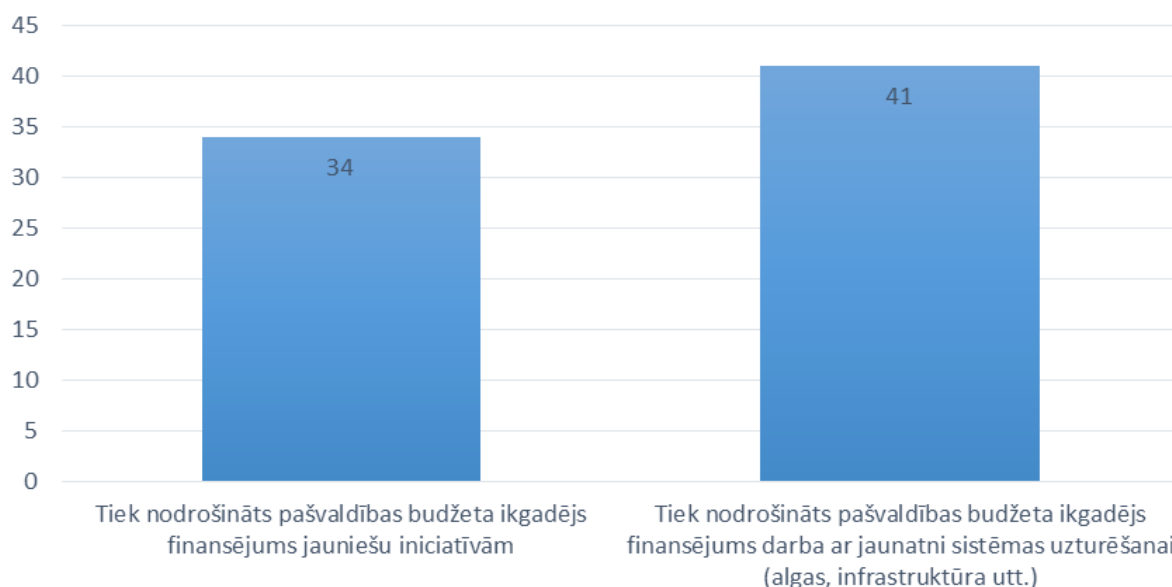

Par pašvaldībās pieejamo finansējumu jaunatnes jomai

Pašvaldību kopējais budžeta finansējuma apjoms 2021. gadā darba jaunatni sistēmas uzturēšanai bija aptuveni **EUR 3 458 141,40**. Pašvaldību kopējais finansējuma apjoms jauniešu un jaunatnes organizāciju iniciatīvām bija aptuveni **EUR 395 511,43**. Pašvaldībās kopējais piesaistītais finansējums tādu jaunatnes jomas projektu kā Jaunatnes politikas valsts programmas, programmas Erasmus+ un citu programmu īstenošanai bija aptuveni **EUR 1 197 304,71**. Kopējais 2021. gadā pašvaldībās darba ar jaunatni sistēmas uzturēšanai, iniciatīvu finansēšanai un piesaistītais finansējuma apjoms bija aptuveni **EUR 5 050 957,54**. Informācija par atsevišķām pašvaldībām nav pieejama, jo aptaujas laikā vēl nebija veikti apkopojumi jaunajās pašvaldībās pēc administratīvi teritoriālās reformas vai šādā griezumā netiek apkopoti dati.

Par pašvaldībās pieejamo finansējumu darba ar jaunatni sistēmas attīstībai 41 pašvaldība ir atbildējusi, ka tiek nodrošināts pašvaldības ikgadējais finansējums algu, infrastruktūras un citu līdzvērtīgu izmaksu segšanai un 34 pašvaldību gadījumā budžetā ir paredzēts arī finansējums jauniešu iniciatīvu realizēšanai. Ņemot vērā administratīvi teritoriālās reformas ietekmi uz jauno pašvaldību struktūru un attīstību darba ar jaunatni jomā, kā arī plānoto darba ar jaunatni kā autonomās funkcijas noteikšanu pašvaldībām, tad aptauja uzrāda pozitīvu ainu pašvaldību budžeta finansējuma sadalē jaunatnes politikai (sk. Attēls Nr. 4).

Attēls Nr. 4

Par pašvaldībās darbā ar jaunatni iesaistītajām personām

Analizējot informāciju par darbā ar jaunatni iesaistīto personālu pašvaldībās, secināms, ka algoto pilnas slodzes jaunatnes lietu speciālistu vai citu darbinieku, kuri plāno un koordinē darbu ar jaunatni, ir 93 gadījumos un nepilnas slodzes – 35 gadījumos, kā arī brīvo vakanču skaits speciālistiem – 3. Ja aplūko statistikas datus, tad vidēji uz 43 pašvaldībām ir nodrošināti 2 speciālisti, taču speciālistu pieejamība katrā no pašvaldībām nav vienāda – ir pašvaldības, kurās nav pieejams pilna laika speciālists līdz pašvaldībām, kurās ir 10 pilna laika speciālisti. **Aplūkojot detalizētāk, tad secināms, ka ir 2 pašvaldības, kurās, ja nav pilna laika slodzes speciālista, tad ir pieejami nepilna laika speciālisti un 4 gadījumos – nav ne pilna, ne nepilna laika speciālistu.**

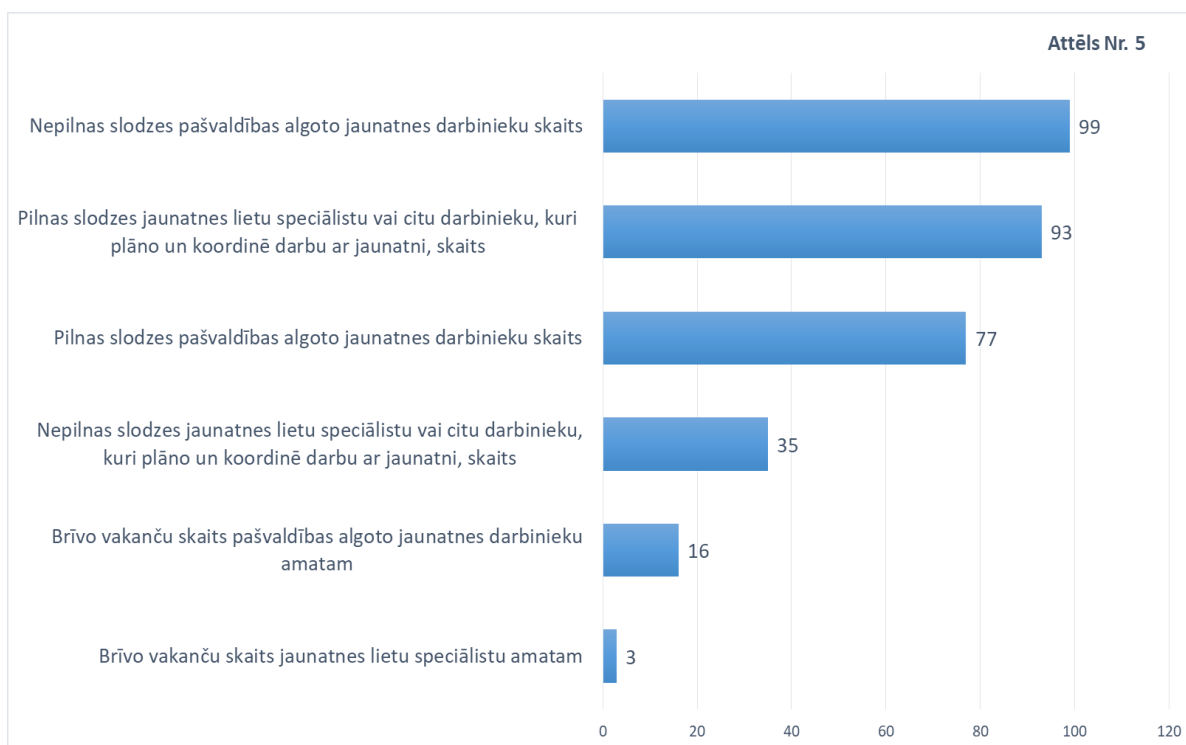
Analizējot informāciju par jaunatnes darbinieku skaitu, tad redzams, ka pilnas slodzes pašvaldības algoto jaunatnes darbinieku skaits ir 77 gadījumos, nepilnas slodzes – 99 gadījumos, kā arī brīvo vakanču skaits darbiniekiem – 16. Ja aplūko statistikas datus, tad vidēji vienā pašvaldībā ir nodrošināti 4 pilnas vai nepilnas slodzes jaunatnes darbinieki, taču jaunatnes darbinieku pieejamība katrā no pašvaldībām nav vienāda – ir pašvaldības, kurās nav neviena pilna laika jaunatnes darbinieka, līdz pašvaldībām, kurās ir 9 pilna laika jaunatnes darbinieki. **Aplūkojot detalizētāk, tad secināms, ka ir 5 pašvaldības, kurās, ja nav pilnas slodzes darbinieka, tad ir pieejami nepilna slodzes darbinieki un 13 gadījumos – nav ne pilnas slodzes, ne nepilnas slodzes darbinieku.** Salīdzinot ar jaunatnes lietu speciālistiem – 3 gadījumi, tad 13 gadījumi no 43 ir liels skaits pašvaldību, kurās nav ne pilnas slodzes, ne nepilnas slodzes jaunatnes darbinieku (sk. Attēls Nr. 5).

Aplūkojot un salīdzinot atbildes par pilnas slodzes un nepilnas slodzes jaunatnes lietu speciālistiem un jaunatnes darbiniekiem, tad redzams, ka **2021. gadā ir 4 pašvaldības, kurās nav neviena no darba ar jaunatni personāla nevienā no šīm četrām kategorijām**, ir 2 pašvaldības, kurās ir nepilnas slodzes jaunatnes lietu speciālisti un nepilnas slodzes jaunatnes darbinieki, 9 pašvaldību gadījumos ir pilnas slodzes vai nepilnas slodzes jaunatnes lietu speciālisti, bet nav neviena jaunatnes darbinieka, kā arī **26 pašvaldībās jeb 60% gadījumu ir vismaz 3 pilnas slodzes jaunatnes lietu speciālisti un/vai jaunatnes darbinieki.**

No iegūtajiem aptaujas datiem secināms, ka lielāks personāla skaits ir jaunatnes darbinieku gadījumā, nekā jaunatnes lietu speciālistu gadījumā, taču salīdzinot slodzes, redzams, ka pilnas slodzes jaunatnes lietu speciālisti ir pārsvarā pār jaunatnes darbiniekiem. Secināms, ka pašvaldībām lielākā mērā izdodas ilgtermiņā piesaistīt jaunatnes lietu speciālistus, nekā jaunatnes darbiniekus, kā arī, ka ir lielāks skaits jaunatnes darbinieku, kuri savus pienākumus veic nepilnas slodzes režīmā, iespējams, apvienojot jaunatnes darbinieka

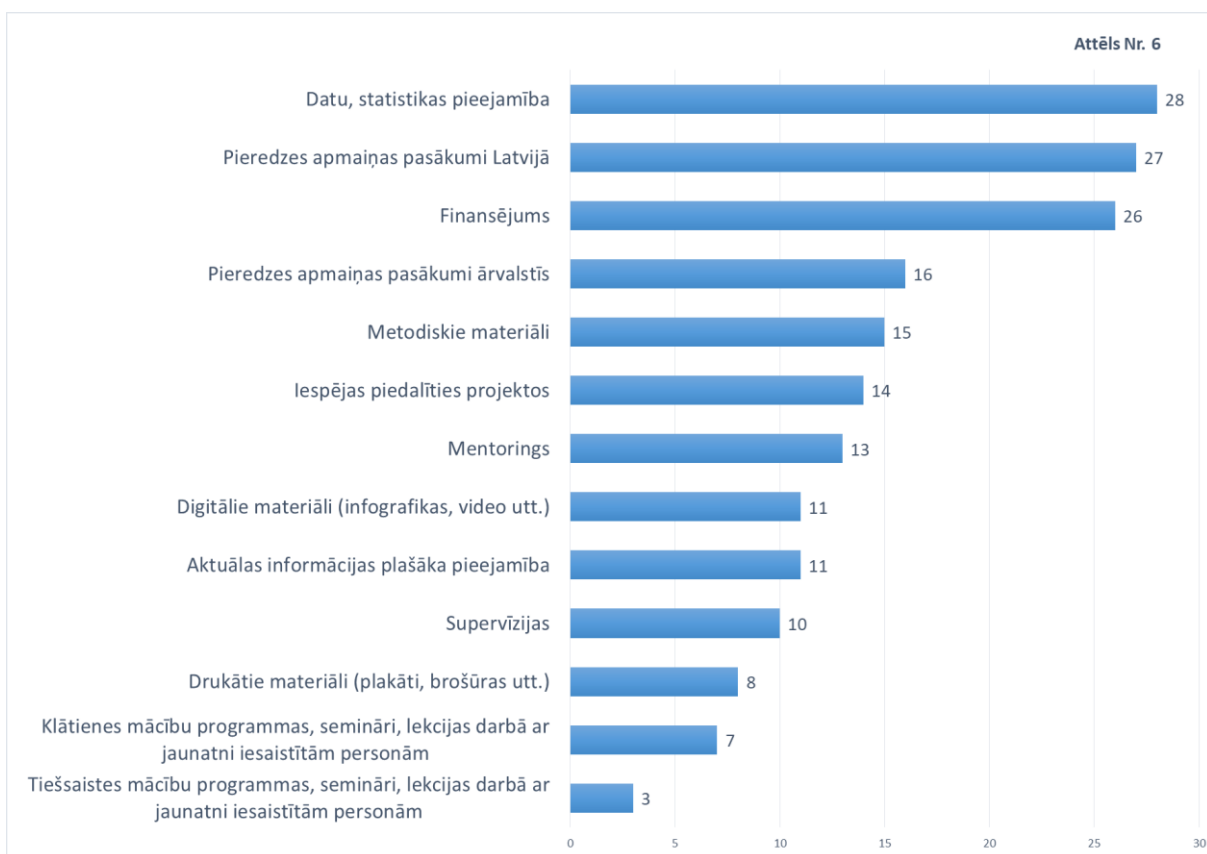
pieņākumus un uzdevumus ar citu darbības jomu. Jaunatnes darbinieku iztrūkums redzams no brīvo vakanču lielāka skaita (16), salīdzinot brīvo vakanču skaitu ar jaunatnes lietu speciālistu gadījumiem (3), kas var liecināt par to, ka pašvaldības apzinās jaunatnes darbinieku nozīmi darba ar jaunatni sistēmas attīstībā vietējā līmenī, taču ir nepietiekams darbinieku skaits un šie darbinieki biežāk ir paralēli nodarbināti vēl citās jomās un tādējādi pašvaldības cenšas regulāri aizpildīt trūkstošās jaunatnes speciālistu amata vietas, lai pašvaldībā pastāvīgi būtu speciālists, kas nodrošina nepārtrauktu darba ar jaunatni funkcijas darbību.

Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2021. gada sākumā Latvijā bija **232 386 iedzīvotāji vecumā no 13 līdz 25 gadiem – jaunieši**. Ja statistisko jauniešu skaitu izdala ar pašvaldību norādīto pilnas slodzes un nepilnas slodzes pieejamo jaunatnes lietu speciālistu kopskaitu „128”, tad viena speciālista pārraudzībā ir aptuveni 1815 jaunieši, jaunatnes darbinieku gadījumā – kopskaitu „176” izdalot ar kopējo jauniešu skaitu, tad viena darbinieka pārraudzībā ir aptuveni 1320 jaunieši, kā arī jaunatnes lietu speciālistu un jaunatnes darbinieku kopskaitu „304” izdalot ar kopējo jauniešu skaitu, tad viena darba ar jaunatni veicēja pārraudzībā ir **764 jaunieši**. Secināms, ka kvalitatīva un ilgtspējīga darba ar jaunatni attīstībai, jaunatnes lietu speciālistu, jaunatnes darbinieku un citu darba ar jaunatni veicēju skaitu ir nepieciešams palielināt.

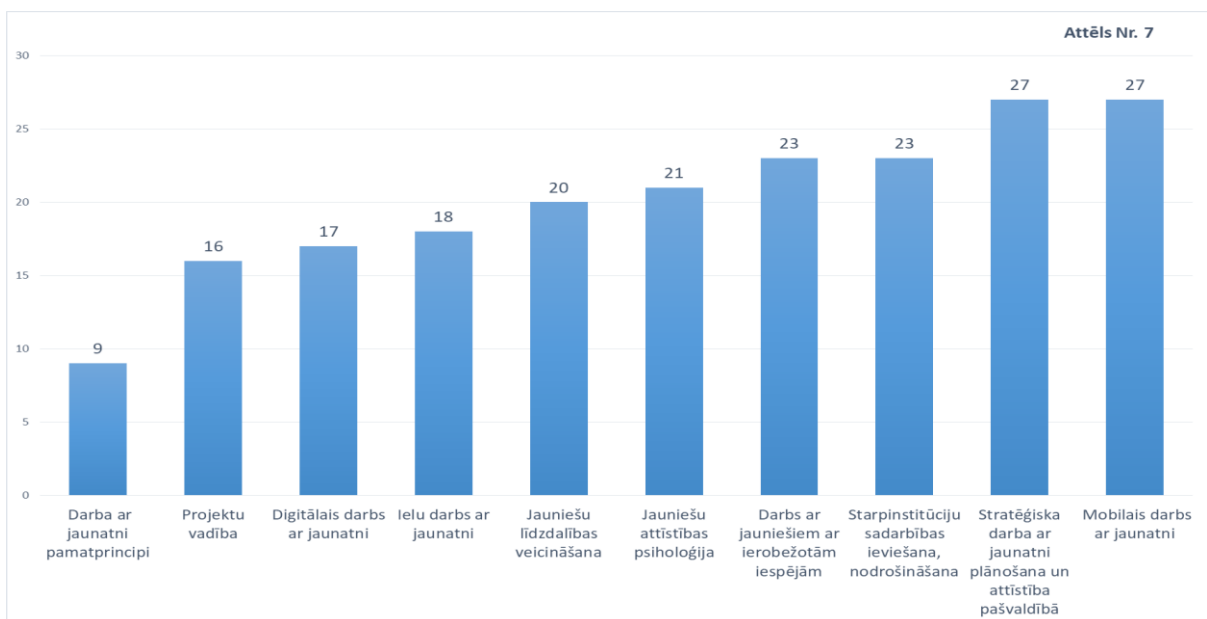

Par pašvaldībām nepieciešamā atbalsta veidiem darba ar jaunatni īstenošanai

Uz jautājumu: „*Lūdzu, novērtējiet pieejamo atbalstu no valsts institūcijām darbam ar jaunatni*” kā jomas, kurās nepieciešama atbalsta palielināšana, pašvaldības atzīmēja „datu, statistikas pieejamību” (28), „pieredzes apmaiņas pasākumi Latvijā” (27), „finansējums” (26), „pieredzes apmaiņas pasākumi ārvalstīs” (16), „metodiskie materiāli” (15) un cita veida atbalsts. No iegūtajiem datiem secināms, ka pašvaldībās mazāk nepieciešamas dažāda veida tiešsaistes un klātienes mācības, drukāto materiālu nodrošinājums un cita veida atbalsts, kas iespējams balstās pašvaldību līdzšinējo izstrādāto sistēmu un pieejamo resursu nodrošinājumā (sk. Attēls Nr. 6).

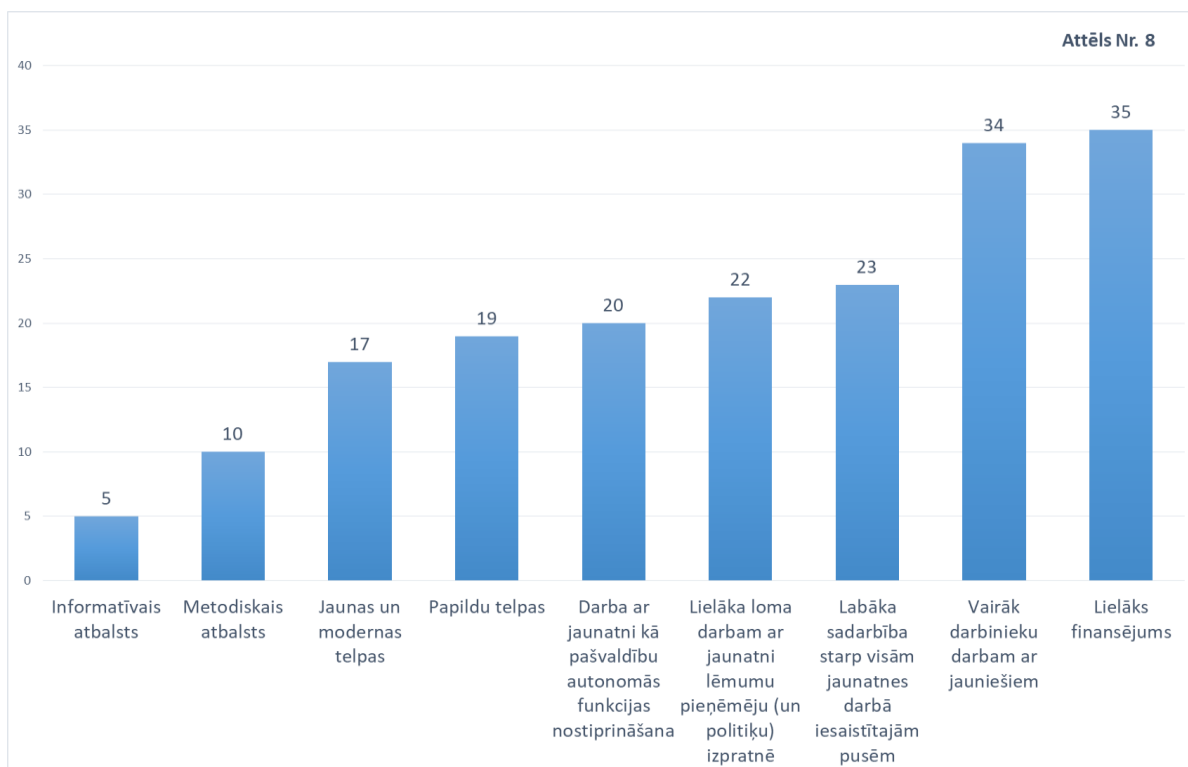

Uz jautājumu: „*Par kādiem jautājumiem metodiskais vai informatīvais atbalsts būtu nepieciešams darba ar jaunatni pilnveidošanai?*” pašvaldības norāda savas prioritārās darba ar jaunatni jomas, nenoliedzot citu jomu nozīmīgumu darba ar jaunatni attīstībā. No iegūtajiem datiem secināms, ka noteiktās pašvaldībās labāk ir attīstīta kāda viena joma, bet mazāk attīstīta kāda cita darba ar jaunatni joma, tādējādi nosakot savas prioritātes, par kurām būtu nepieciešams metodisks vai informatīvs atbalsts, lai varētu turpmāk attīstīt šīs darba ar jaunatni jomas. Kopumā lielākais vairums pašvaldību (41) apstiprina, ka kopumā šāds atbalsts ir nepieciešams. Kā prioritārās jomas izceļamas „mobila darbs ar jaunatni” (27), „stratēģiska darba ar jaunatni plānošana un attīstība pašvaldībā” (27), „starpinstitūciju sadarbības ieviešana, nodrošināšana” (23) un citas jomas (sk. Attēls Nr. 7).

Papildus norādītajām darba ar jaunatni jomām pašvaldības akcentē vēl šādus ierosinājumus nepieciešamajam atbalstam darba ar jaunatni pilnveidošanai – noteikt vienotu pieeju visās pašvaldībās, piemēram, vienādu darbinieku skaitu uz noteiktu jauniešu skaitu, budžeta lielumu noteiktam jauniešu skaitam, jaunatnes lietu speciālista amata vietas noteikšana pašvaldībā, kā arī jaunatnes lietu speciālistu regulāras tikšanās, kas veicinātu vienādu izpratni par darba ar jaunatni jomas attīstību, jaunatnes lietu speciālistu un jaunatnes darbinieku pieredzes apmaiņas pasākumus klātienē, metodiskās tikšanās, supervīzijas, mentoringu un citus ierosinājumus.

Uz jautājumu par turpmāko nepieciešamo atbalstu pašvaldībām darba ar jaunatni attīstībai: „*Kādi resursi, Jūsaprāt, būtu nepieciešami jūsu pašvaldībai efektīvākai darba ar jaunatni īstenošanai?*” pašvaldības savās atbildēs sniedz prioritāru vērtējumu ar nozīmi, ka citas darba ar jaunatni jomas arī ir svarīgas, taču konkrētajā laika periodā, pašvaldības norāda informāciju par galvenajiem nepieciešamajiem resursiem, lai sekmīgi attīstītu darba ar jaunatni sistēmu vietējā līmenī. Vispārīgi lielākais vairākums no pašvaldībām (41) apgalvo, ka kopumā papildus resursi ir nepieciešami. No iegūtajiem datiem secināms, ka prioritārie resursu veidi būtu „finansējums” (35), „vairāk darbinieku darbam ar jauniešiem” (34), „labāka sadarbība starp visām jaunatnes darbā iesaistītajām pusēm” (23) un citi resursi. Saskaņā ar norādītajām atbildēm secināms, ka pašvaldībās ir mazāk nepieciešami tādi resursi kā „informatīvais atbalsts” (37), „metodiskais atbalsts” (32), „jaunas un modernas telpas” (25) un citi resursi. Gandrīz līdzvērtīgi ir sadalījušās atbildes par „darba ar jaunatni kā pašvaldību autonomās funkcijas nostiprināšana” (20 – par, 23 – pret) kā resursu efektīvāka darba ar jaunatni īstenošanai, kas var liecināt par to, ka pašvaldībās būs nepieciešamas diskusijas par turpmāko darba ar jaunatni funkcijas organizēšanu pēc likumprojekta „Pašvaldību likums” apstiprināšanas un likuma spēkā stāšanās, kas noteikts, ka viena pašvaldības autonomajām funkcijām ir „veikt darbu ar jaunatni”. Papildus sniegtajām atbildēm par resursiem darba ar jaunatni attīstīšanai pašvaldības norāda arī uz inventāra, dažādu digitālo rīku nepieciešamību, jaunatnes lietu speciālistu tīklošanās iespējām un citiem resursiem, kas var sekmēt darba ar jaunatni efektīvāku attīstību (sk. Attēls Nr. 8).

Par pašvaldību un nevalstisko organizāciju sadarbību jaunatnes jomā

Uz jautājumu: „*Lūdzu, norādiet, cik NVO veic darbu ar jaunatni Jūsu pašvaldībā?*” pašvaldības kopsummā norādījušas, ka tās ir aptuveni 240 nevalstiskās organizācijas. Papildinot informāciju, jānorāda, ka daļa nevalstisko organizāciju var pārklāties un attiekties uz vairākām pašvaldībām vienlaicīgi. Aplūkojot detalizētāk aptaujas informāciju, secināms, ka ir pašvaldības, kurās nav nevienas vai 1 nevalstiskā organizācija un arī pašvaldības, kurās darbojas 19, 22 un arī 40 nevalstiskās organizācijas, kas veic darbu ar jaunatni. Secināms, ka nevalstiskā sektora darbība jaunatnes politikas jomā nav vienmērīgi pārstāvēta starp pašvaldībām un būtu veicināmi atbalsta pasākumi vietās, kur ir mazāk aktīvas nevalstiskās organizācijas.

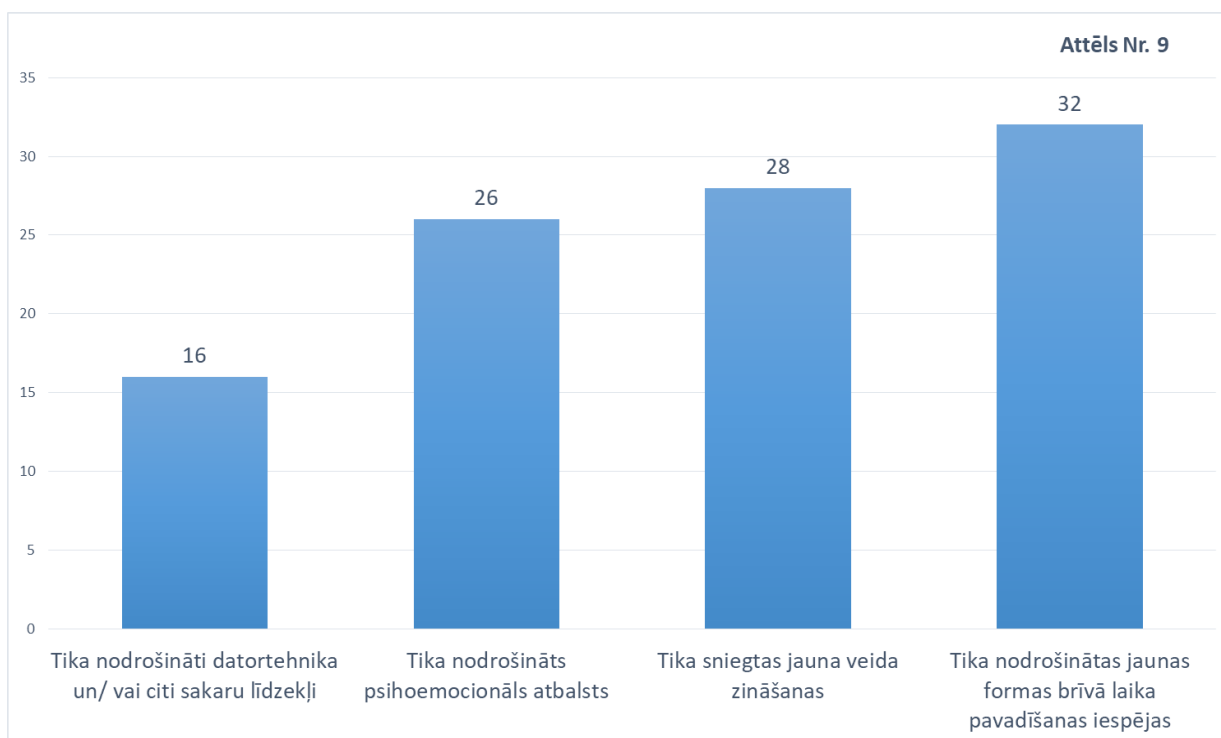
Pašvaldības deleģē nevalstiskajām organizācijām noteiktas darba ar jaunatni funkcijas, piemēram, vietējā un ārvalstu finansējuma projektu sagatavošana un īstenošana, jauniešu centru/māju uzturēšana un attīstīšana, darbs ar NEET jauniešiem, jauniešu informēšanas pasākumi par jauniešiem aktuāliem jautājumiem, brīvprātīgā darba pasākumu organizēšana, atsevišķu neformālās izglītības aktivitāšu organizēšana jauniešiem brīvā laikā pavadīšanai ārpus projektu ikdienas un citas funkcijas. No aptaujā iegūtās informācijas secināms, ka nevalstiskajām organizācijām tiek uzticētas nozīmīgas darba ar jaunatni jomas pārvaldībās, kas vērtējama kā pozitīva virzība, jo nevalstiskās organizācijas kā pilsoniskās sabiedrības veidotājs, var tieši uzrunāt un iesaistīt jauniešus šo nozīmīgo darba ar jaunatni jomu attīstībā.

Par Covid-19 pandēmijas ietekmi uz pašvaldībām darba ar jaunatni jomā

Uz jautājumu: „*Kā Covid-19 pandēmija ir ietekmējusi darbu ar jaunatni Jūsu pašvaldībā 2021. gadā?*” lielākā daļa pašvaldību (42) apgalvoja, ka Covid-19 pandēmija ir kopumā ietekmējusi darbu ar jaunatni pašvaldībā. Savukārt darbu ar jaunatni Covid-19 pandēmijas apstākļos turpināja 36 pašvaldības, kā arī 38 pašvaldības spēja turpināt darbu ar jaunatni, pielāgojot aktivitātes jaunajiem apstākļiem. No iegūtajām atbildēm secināms, ka Covid-19 ir būtiski ietekmējis gandrīz visas Latvijas pašvaldības darba ar jaunatni veikšanai un pašvaldības bijušas elastīgas jauno apstākļu priekšā. Spēja pielāgoties jauniem apstākļiem ir balstīta uz pašvaldību darba ar jaunatni veicēju iegūtajām profesionālajām prasmēm un iemaņām, kā arī pašvaldību izstrādāto struktūru un darba ar jaunatni sistēmu ilgtermiņa darbību, kas spēj reaģēt un pielāgoties jauniem izaicinājumiem un apstākļiem. Papildus norādītajām atbildēm pašvaldības konstatēja, ka Covid-19 pandēmijas rezultātā darba ar jaunatni sistēmu būtiski ietekmēja tas, ka turpmākos klātienes pasākumus jauniešiem bija grūti apmeklēt zemās motivācijas dēļ – šķietami likās, ka socializācija jāsāk no nulles. Jauniešiem radās grūtības formulēt priekšlikumus par savām interesēm – kādas aktivitātes un pasākumus turpmāk vēlētos īstenot. Pašvaldībā, uzsākot strādāt jaunai komandai, darbā ar jaunatni iesaistītajām personām bija grūtības ar savstarpējo komunikāciju un kopīgas izpratnes veidošanu, jo visas darbības bija jāveic attālināti.

Uz jautājumu: „*Kāds atbalsts tika sniegts jauniešiem, lai risinātu Covid-19 pandēmijas izraisītus izaicinājumus?*” 36 pašvaldības apgalvoja, ka tika veikti specifiski pasākumi, lai sniegtu atbalstu jauniešiem Covid-19 pandēmijas apstākļos, tajā skaitā 26 pašvaldības apgalvoja apstiprinoši par to, ka tika nodrošināts psihoemocionāls atbalsts, 32 pašvaldības apgalvoja apstiprinoši par to, ka tika nodrošinātas jaunas brīvā laika pavadīšanas iespējas, 28 pašvaldības apstiprināja par to, ka tika sniegtas jauna veida zināšanas, 16 pašvaldības apstiprināja par to, ka tika nodrošināta datortehnika un/vai citi sakaru līdzekļi. No iegūtajām atbildēm ir secināms, ka galvenie pasākumi tika vērsti uz psihoemocionālās labbūtības veicināšanu jauniešu vidū, jaunu aktivitāšu formu veidošanu un arī jaunu zināšanu un iemaņu apgūšanu – šis atbalsts tika sniegts lielākā mērā nekā materiāltehnisko līdzekļu nodrošināšana. Papildus norādītajam pašvaldības īstenoja arī aktivitātes svaigā gaisā un karjeras/psihologa konsultācijas. Pozitīvi vērtējams, ka pašvaldības spēja ierobežotajos apstākļos pielāgoties darba ar jaunatni veikšanai un ieviest tādas

pasākumus, kas stiprināja jauniešu psihoemocionālo veselību. 2021. gadā veiktais jauniešu mentālās veselības pētījums¹ norāda, ka 63% jauniešiem ir pasliktinājusies viņu mentālā veselība pandēmijas laikā. Ņemot vērā un analizējot Covid-19 pandēmijas atstātās sekas, pašvaldībām arī turpmāk noteiktā mērā būs jāpievērš uzmanība jauniešu mentālās veselības jautājumiem un noteiktā apjomā jāintegrē psihoemocionālās atbalsta aktivitātes savā ikdienas darbā ar jaunatni (sk. Attēls Nr. 9).

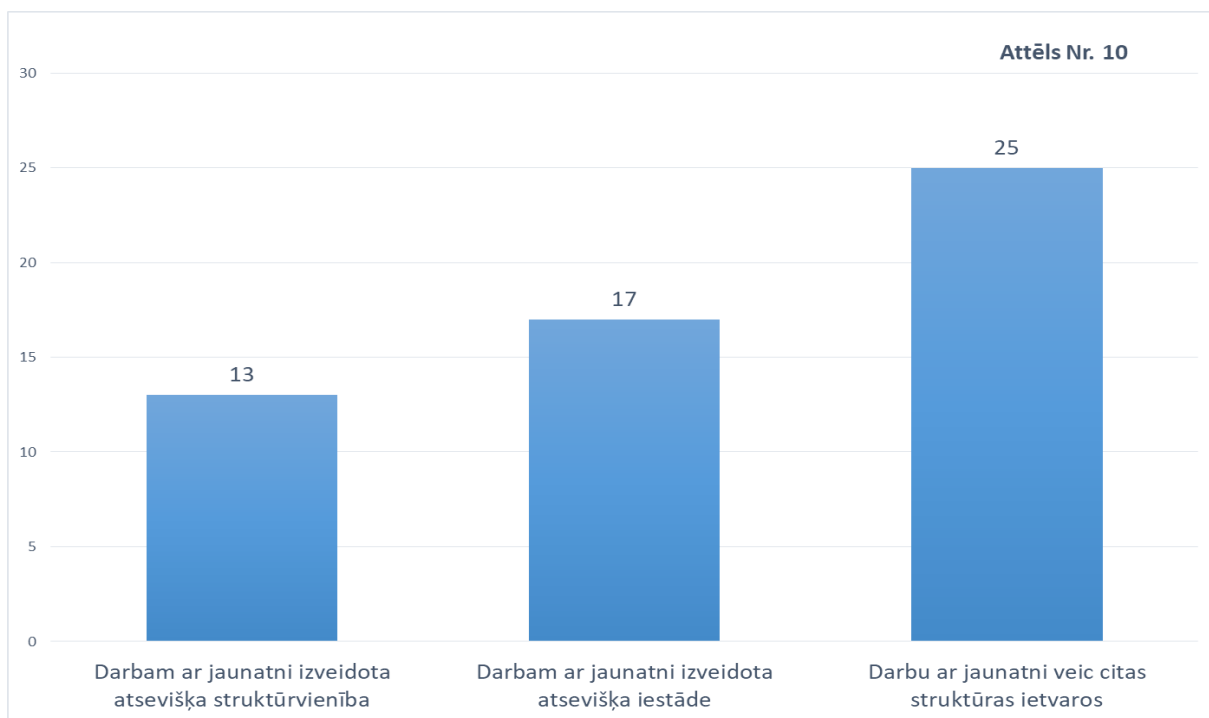

Par pašvaldību iestāžu/struktūru un citu darbu ar jaunatni īstenotāju sadarbību

Uz jautājumu par to, kādas pastāvīgās iestādes, struktūras vai struktūrvienības īsteno darbu ar jaunatni pašvaldības ietvaros, tad lielākā daļa pašvaldību (25) norādīja, ka darbu ar jaunatni jautājumi ir iekļauti citās struktūras ietvaros, tikai 17 gadījumos darbam ar jaunatni ir izveidota atsevišķa iestāde un 13 gadījumos – ir izveidota atsevišķa struktūrvienība (sk. Attēls Nr. 10).

Ja salīdzina iegūtos datus starp pašvaldībām, tad redzams, ka **3 pašvaldību gadījumā** nav atsevišķas iestādes, nav izveidota atsevišķa struktūrvienība darbam ar jaunatni un darbs ar jaunatni netiek veikts arī citās struktūras ietvaros. To pašvaldību gadījumos, kurās **ir tikai viena veida struktūra darbam ar jaunatni**, tad populārākais veids ir, ka darbu ar jaunatni veic cita struktūra (14), ir izveidota atsevišķa iestāde (7) un ir izveidota atsevišķa struktūrvienība (6). Pašvaldību gadījumā, ka darbu ar jaunatni **veic divu veidu struktūras**, tad populārākais veids ir izveidota atsevišķa iestāde un darbu ar jaunatni veic cita struktūra (6), darbam ar jaunatni izveidota atsevišķa struktūrvienība un darbu ar jaunatni veic citas struktūras ietvaros (3), ir izveidota atsevišķa iestāde un darbam ar jaunatni izveidota atsevišķa struktūrvienība (2). Aptauja uzrāda, ka **2 pašvaldību gadījumā ir visas trīs veida struktūras** – ir izveidota atsevišķa iestāde, darbu ar jaunatni veic izveidota atsevišķa struktūrvienība un darbs ar jaunatni tiek veikts arī citās struktūras ietvaros.

¹ Pusaudzis un jauniešu psihoterapijas centrs, „Latvijas pusaudzis un jauniešu mentālā veselība Covid-19 pandēmijas ietekmē”, 2021. gads: <https://www.pusaudzis.lv/p/%C4%93t%C4%ABjums>.

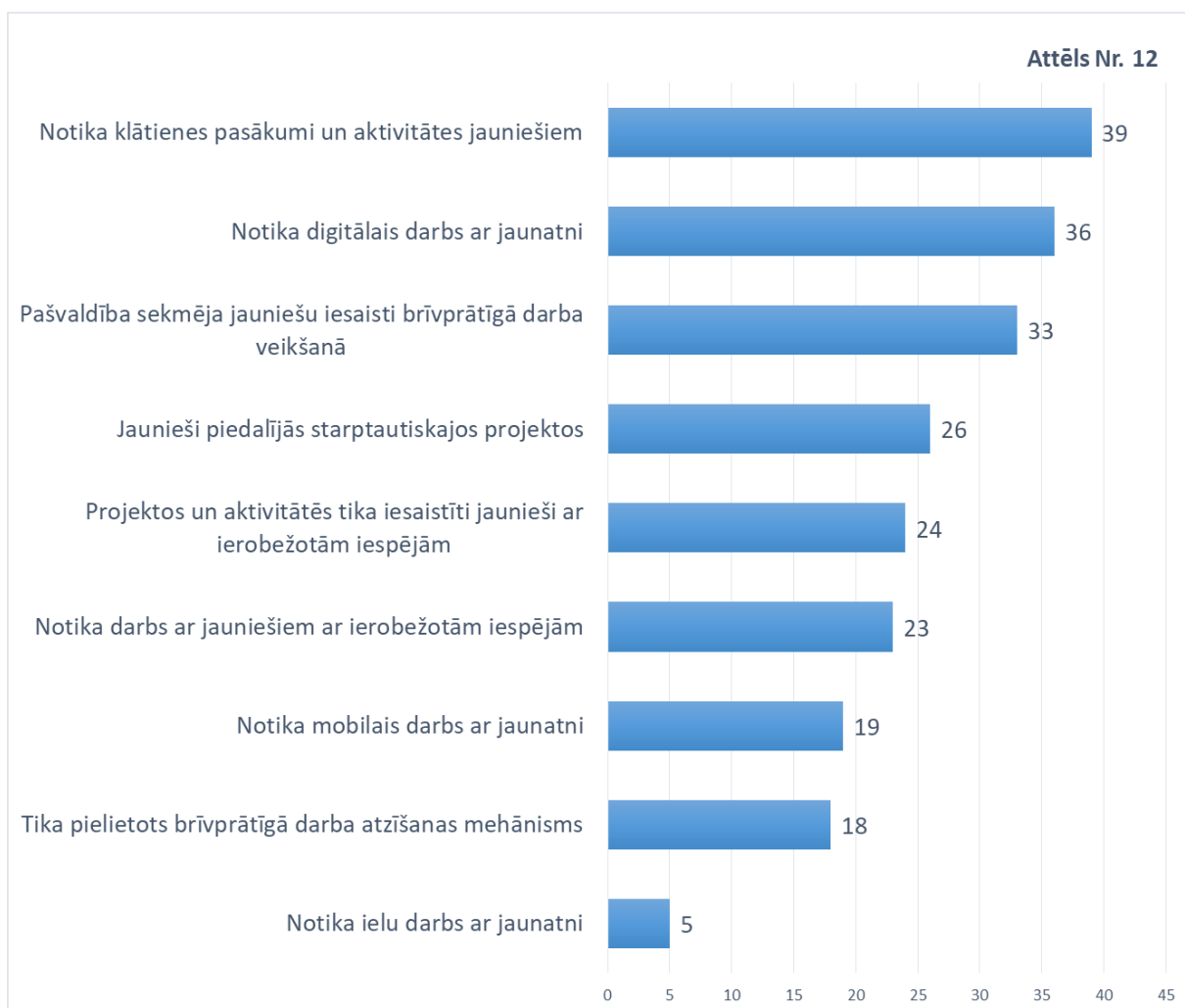

Pozitīvi vērtējama dažādu pašvaldības, vietējo valsts iestāžu, nevalstisko organizāciju un uzņēmēju savstarpējā sadarbība darba ar jaunatni īstenošanā, jo gandrīz visas pašvaldības (42) norādījušas, ka sadarbojas ar citām konkrētās pašvaldības iestādēm, daudzos gadījumos notiek sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām (38) jaunatnes jomā, notiek sadarbība ar vietējām valsts struktūrām (36) un ar uzņēmējiem (35). Samērā lielā savstarpējā sadarbība un aktivitāte liecina par pašvaldību lielāku izpratni par darba ar jaunatni jomas attīstīšanā, jo sadarbības rezultātā iespējams kopīgiem spēkiem sasniegt augstākus rezultātus – dažādu sektoru rīcībā ir atšķirīgas zināšanas, prasmes, informācija, kas savstarpējā mijiedarbībā, rada augstāku pievienoto vērtību darba ar jaunatni rezultātiem. Mazākā skaitā par sadarbības īstenošanu pašvaldībās darbojas dažādas nevalstiskās organizācijas, struktūras un vienības kā instrumenti darba ar jaunatni attīstībai, piemēram, 27 gadījumos darbojas jaunatnes organizācijas, 23 pašvaldībās – jauniešu domes, 22 gadījumos – jaunatnes lietu konsultatīvās padomes u.c. Pozitīvi vērtējama šo organizāciju un struktūru darbība, taču būtu veicināma plašāka šo vienību popularizēšana pašvaldību vidū, lai veidotu izpratni par to funkcionalitāti un spēju pilnveidot darba ar jaunatni jomu ikdienā un ilgtermiņā (sk. Attēls Nr. 11).

Par darbu ar jaunatni īstenošanas formām

Ņemot vērā 2021. gadā apgrūtinātos apstākļus Covid-19 pandēmijas ierobežojumu dēļ, pašvaldības 39 gadījumos atbildējušas, ka ir notikuši klātienes pasākumi un aktivitātes jauniešiem. Tas ir vērtējams pozitīvi, ņemot vērā, ka darba ar jaunatni specifika paredz neformālās izglītības metožu pielietošanu, iekļaujot tiešu kontaktu ar jauniešiem, mācoties darot, mācoties būt kopā ar citiem, mācoties mācīties un mācoties būt. Protams, ka tajos apstākļos, kad droša un tieša savstarpējā kontaktēšanās nebija iespēja, pašvaldības 36 gadījumos norādīja, ka noticis digitālais darbs ar jaunatni. Pašvaldības sekmējušas jauniešu iesaisti brīvprātīgajā darbā (33), jaunieši piedalījušies starptautiskajos projektos (26), kā arī vietējos projektos un aktivitātēs tika iesaistīti jaunieši ar ierobežotām iespējām (24), kā arī notika atsevišķs un mērķtiecīgs darbs ar jauniešiem ar ierobežotām iespējām (23). Pozitīvi vērtējams, ka, neskatoties uz sarežģītajiem apstākļiem 2021. gadā, pašvaldības spējušas pielāgoties un lielākā vai mazākā mērā īstenot darba ar jaunatni galvenās jomas, jauniešiem un darba ar jaunatni veicējiem apgūstot jaunas prasmes, iemaņas un zināšanas, kuras pielietot arī pēc Covid-19 pandēmijas apstākļiem (sk. Attēls Nr. 12).

Par digitālo darbu ar jaunatni

Aplūkojot detalizētāk, kā tieši pašvaldībās tika īstenots digitālais darbs ar jauniešiem 2021. gadā, tad redzams, ka lielākā daļa pašvaldību (35) atbildējušas, ka notikusi tieša komunikācija ar jauniešiem sociālajos tīklos un tikpat pašvaldību (35) atbildējušas, ka tika rīkoti citi tiešsaistes pasākumi jauniešiem, piemēram, pašvaldības norādīja, ka notika spēļu

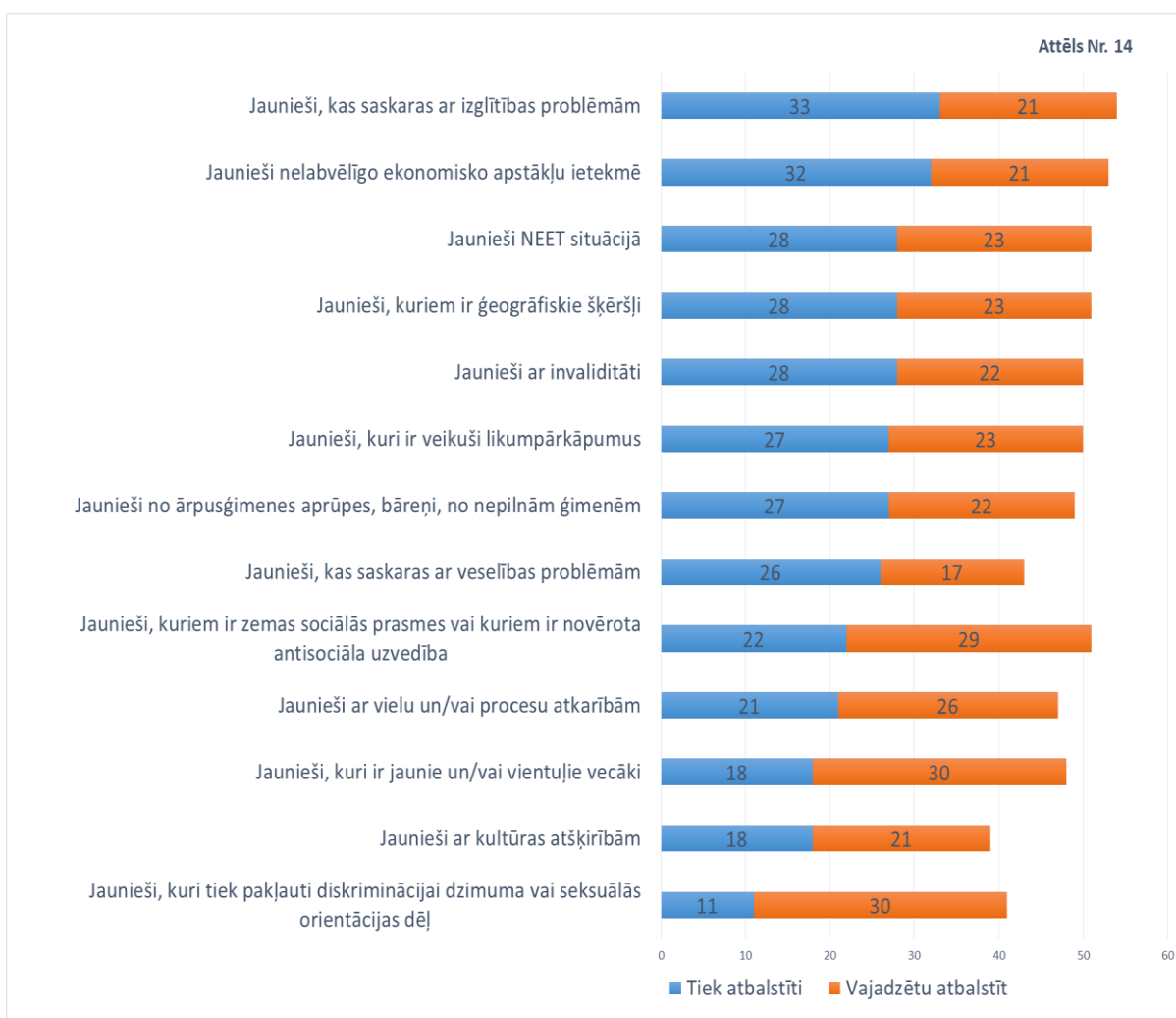
turnīri tiešsaistē un hakatons, kurā piedalījās pašvaldības jaunieši. Nedaudz mazākā skaitā gadījumu (24) notika jauniešu konsultācijas tiešsaistē, tiešsaistes mācības (23) un jaunieši īstenoja savas iniciatīvas tiešsaistē (18). No iegūtajiem datiem secināms, ka darba ar jaunatni pielāgošana ir notikusi sekmīgi – svarīgi būtu pašvaldībās izvērtēt, kuras no digitālā darba ar jaunatni formām strādā veiksmīgāk, kuras nepieciešams pielāgot konkrētajai jauniešu mērķa grupai, lai darbs ar jaunatni būtu jēgpilns un ilgtspējīgs ieguldījums jauniešu attīstībā (sk. Attēls Nr.13).

Par pašvaldību darbu un atbalstu jauniešiem ar ierobežotām iespējām

Atbildot uz jautājumu: „Kādas specifisku jauniešu ar ierobežotām iespējām grupas tiek atbalstītas un kādas vajadzētu atbalstīt ar Jūsu īstenotajām aktivitātēm un/vai projektiem?” pašvaldības kā lielāko 2021. gadā sniegto atbalstu norāda tādas jauniešu ar ierobežotām iespējām grupas kā „jaunieši, kuri saskaras ar izglītības problēmām” (33), „jaunieši, kuri nonākuši nelabvēlīgu ekonomisko apstākļu ietekmē” (32), „jaunieši NEET situācijā” (28) un citas jauniešu grupas. Kā grupas, kurās būtu nepieciešams lielāks atbalsts, pašvaldības norāda „jaunieši, kuri tiek pakļauti diskriminācijai dzimuma vai seksuālās orientācijas dēļ” (30), „jaunieši, kuri ir jaunie un/vai vientuļie vecāki” (30), „jaunieši, kuriem ir zemas sociālās prasmes vai kuriem ir novērota antisociāla uzvedība” (29) un citas jauniešu grupas. Analizējot iegūtos datus, redzams, ka pastāv zināma korelācija jeb saistība starp to, ka tām grupām, kurām tiek sniegts mazāks atbalsts, tiek norādīts uz lielākas iesaistes un nodrošinājuma nepieciešamību. Iespējams, ka pašvaldībām ir mazāka pieredze, zināšanu, atbilstošu struktūru, specifisku resursu darbā ar šīm mazāk atbalstītajām jauniešu ar ierobežotām iespējām grupām un tāpēc tās norāda, ka nepieciešams ir lielāks atbalsts. Iespējams būtu nepieciešama pašvaldību jaunatnes lietu speciālistu un jaunatnes darbinieku iesaiste labās prakses pārņemšanas un pieredzes apmaiņas pasākumu īstenošanā, lai gan Latvijas valsts struktūras un nevalstiskās organizācijas, gan ārvalstu partneri sniegtu ieskatu rekomendācijās, zināšanās par to, kā veiksmīgāk veicams darbs vietējā līmenī ar šīm

specifiskajām jauniešu grupām (sk. Attēls Nr. 14).

Jauniešu centru skaits

Aptaujas dati norāda, ka pašvaldību dibināto un uzturēto jauniešu centru vai līdzīgu neformālās izglītības un brīvā laika iestāžu skaits 2021. gadā bija 168 un nevalstisko organizāciju dibināto un uzturēto jauniešu centru skaits bija 11. Vidēji visu jauniešu centru skaitu izdalot ar pašvaldību skaitu, tad iegūstam aptuveni 4 jauniešu centrus uz vienu pašvaldību. Ja aplūko informāciju par pašvaldību dibinātajiem jauniešu centriem, tad redzams, ka 4 pašvaldībās nav neviena jauniešu centra, no 1 līdz 4 jauniešu centriem ir 29 pašvaldībās, no 5 līdz 9 jauniešu centriem ir 6 pašvaldībās, no 10 līdz pat 24 jauniešu centriem vienā pašvaldībā ir 4 pašvaldībās.

Vienā gadījumā, ja nav pašvaldības dibināts jauniešu centrs, tad ir nevalstiskās organizācijas dibināts un uzturēts jauniešu centrs. Divos gadījumos ir pa vienam pašvaldību un nevalstisko organizāciju dibināti jauniešu centri. Vienā gadījumā ir divu nevalstisko organizāciju dibināti jauniešu centri un viens – pašvaldības. Papildus aptauja uzrāda, ka, ja pat pašvaldībā ir 4, 10 un 17 pašvaldību dibināti jauniešu centri, tad šajās pašvaldībās ir arī pa vienam nevalstiskās organizācijas dibinātam un uzturētam jauniešu centram, kā arī pašvaldībā, kurā darbojas 24 pašvaldību dibināti jauniešu centri, darbojas arī 3 nevalstisko organizāciju jauniešu centri.

Secināms, ka turpmāk jāveicina, lai visās pašvaldībās darbotos vismaz viens pašvaldības vai nevalstiskās organizācijas dibināts un uzturēts jauniešu centrs.